

Briselē, 25.9.2024.
COM(2024) 420 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

LGBTIK līdztiesības stratēģijas 2020.–2025.gadam īstenošana

Centieni panākt LGBTIK līdztiesību

Ir īstais brīdis parādīt jaunajai paaudzei, ka mēs varam izveidot kontinentu, kurā ikviens var būt viņš pats, mīlēt to, kuru vēlas, un tiekties pēc visaugstākajiem mērķiem.

Urzula fon der Leiena (Eiropas Komisijas priekšsēdētāja)

Runa par stāvokli Savienībā, 2023. gada 13. septembris

Eiropas Komisija 2020. gada 12. novembrī pieņēma LGBTIK¹ līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam², kas ir pirmais stratēģiskais satvars ES līmenī ar mērķi īpaši pievērsties nevienlīdzībai un problēmām, kas skar LGBTIK. Stratēģija palīdz veidot Savienību, kurā valda līdztiesība³, kas ir viena no Eiropas Komisijas galvenajām prioritātēm, kā 2019. gadā savās politiskajās pamatnostādnēs norādīja priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena. Šīs stratēģijas pamatā ir redzējums par Eiropu, kurā cilvēki visā savā daudzveidībā ir līdztiesīgi un neatkarīgi no savas seksuālās orientācijas, dzimumidentitātes / dzimuma izpausmes vai dzimumpazīmēm var dzīvot brīvi⁴. Tā papildina jau pieņemtās un gaidāmās iniciatīvas, kuru mērķis ir veicināt līdztiesības ES dimensiju⁵ attiecībā uz visiem diskriminācijas veidiem un visās dzīves jomās.

Kopš Komisija ir pieņēmusi stratēģiju, LGBTIK sociālā pieņemšana visā ES ir pastāvīgi pieaugusi. Saskaņā ar 2023. gada Eiroparometra speciālaptaujas par diskrimināciju Eiropas Savienībā⁶ eiropieši tagad biežāk nekā 2019. gadā jūtas komfortabli, ja viņu kolēģu vidū ir lesbietes, geji vai biseksuāļi (75 % aptaujāto, kas ir par trim procentpunktiem vairāk) vai ja kādam no viņu bērniem ir viendzimuma attiecības (59 %, kas ir par četriem procentpunktiem vairāk). Tomēr šie skaitļi ir zemāki attiecībā uz transpersonām un interseksuāļiem.

Līdzīgā kārtā Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras (FRA) trešā LGBTIK apsekojuma⁷ rezultāti liecina, ka LGBTIK savā sociālajā vidē ir atklātāki par savu seksuālo orientāciju, dzimumidentitāti vai dzimumpazīmēm nekā 2019. gadā (52 %, +6 procentpunkti), un šī

¹ Saskaņā ar LGBTIK līdztiesības stratēģiju LGBTIK šeit ir definēti kā cilvēki: kurus piesaista viņu dzimuma pārstāvji (lesbietes, geji) vai jebkura dzimuma pārstāvji (biseksuāļi), kuru dzimumidentitāte un/vai dzimuma izpausme neatbilst dzimumam, kas viņiem piešķirts dzimšanas brīdī (transpersona, nebināra persona), kuri dzimuši ar tādām dzimumpazīmēm, kas neatbilst ierastajai vīrišķā vai sievišķā dzimuma definīcijai (interseksuāļi), un kuru identitāte neietilpst binārajā seksualitātes un/vai dzimuma klasifikācijā (kvīri).

² [Komisijas paziņojums “Savienība, kurā valda līdztiesība: LGBTIK līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam”](#), 2020. gada 12. novembris, COM (2020) 698.

³ Pārējās Savienības, kurā valda līdztiesība, stratēģijas ir šādas: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam (COM(2020) 152), ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars (COM(620) 2020), ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam (COM(2020) 565) un personu ar invaliditāti tiesību stratēģija (COM(2021) 101).

⁴ COM (2020) 698, 22. lpp.

⁵ Šīs iniciatīvas ir: ES stratēģija par cietušo tiesībām (COM(2020) 258), [Eiropas sociālo tiesību pīlārs](#), stratēģija par bērna tiesībām (COM(2021) 142) un stratēģija antisemitisma apkarošanai (COM(2021) 615).

⁶ Eiroparometra 535. speciālaptauja: [Diskriminācija Eiropas Savienībā](#) (2023. gada aprīlis–maijs, QB6R.2).

⁷ FRA, [“LGBTIQ at a crossroads: progress and challenges”](#) (“LGBTIK krustcelēs: progress un izaicinājumi”) (2024. gada 14. maijs).

tendence ir vairāk vērojama aptaujāto transseksuāļu, nebināru personu, konkrētam dzimumam nepiesaistītu personu un interseksuāļu vidū.

Tajā pašā laikā saskaņā ar *FRA* apsekojumu respondenti bieži vien neziņoja par diskriminācijas, vardarbības un aizskarošas izturēšanās gadījumiem, un daudzi respondenti pauda neuzticēšanos valdības centieniem novērst aizspriedumus un neiecietību. Tikai katrs ceturtais respondents (26 %) uzskata, ka tās valsts valdība, kurā respondents dzīvo, efektīvi apkaro aizspriedumus un neiecietību pret LGBTIK, un šis rādītājs ir ievērojami samazinājies, salīdzinot ar 2019. gada aptaujas rezultātiem (33 %).

Saskaņā ar to ieinteresēto personu viedokli, ar kurām Komisija apspriedās šā ziņojuma sagatavošanas nolūkā, homofobisko naidu pret LGBTIK pastiprina pret dzimumu un LGBTIK vērsto naratīvu plašāka izplatība. Kā liecina *FRA* apsekojums⁸, lielākā daļa LGBTIK (63 %) tiešsaistē ir bieži vai pastāvīgi saskārušies naidīgiem izteikumiem par LGBTIK kopienu, kuros visbiežāk tiek pieminēta LGBTIK propaganda vai “dzimumideoloģija”. Tas ir izraisījis ievērojamu naida motivētas aizskaršanas gadījumu skaita pieaugumu, jo īpaši pret transpersonām, nebinārām personām, konkrētam dzimumam nepiesaistītām personām un interseksuāļiem.

Lai stiprinātu ES centienus apkarot visu veidu naidu, tostarp pret LGBTIK, Eiropas Komisija un Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos 2023. gada decembrī pieņēma kopīgu paziņojumu “Naidam nav vietas. Eiropa ir vienota savā nostājā pret naidu”⁹.

Šajā ziņojumā sniegts novērtējums par to, kā spēkā esošā stratēģija ir īstenota praksē. Tajā analizēts, kā ir attīstījusies LGBTIK situācija ES, kāds progress ir panākts un kurām jomām ir jāpievērš lielāka uzmanība, lai līdz 2025. gadam stratēģiju pilnībā īstenotu. Ziņojumā arī sniegts pārskats par norisēm valsts līmenī (attiecīgā gadījumā arī par valsts rīcības plāniem) un par apspriešanos ar galvenajām ieinteresētajām personām.

Notika šādi apspriešanās pasākumi: i) aicinājums iesniegt atsauksmes portālā “Izsakiet viedokli!”¹⁰; ii) mērķorientētas apspriešanās ar 43 ieinteresētajām personām, tajā skaitā dalībvalstīm un LGBTIK pilsoniskās sabiedrības organizācijām; iii) tikšanās ar LGBTIK jumta organizācijām Komisijas regulārā dialoga ar pilsonisko sabiedrību ietvaros; iv) īpaša diskusija LGBTIK līdztiesības apakšgrupā^{11,12}.

⁸ Skatīt iepriekš.

⁹ Kopīgs paziņojums, [Naidam nav vietas. Eiropa ir vienota savā nostājā pret naidu](#), 2023. gada 6. decembris, JOIN(2023) 51.

¹⁰ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13927-2020-2025-LGBTIQ-equality-strategy-mid-term-review_lv.

¹¹ Plašāka informācija par LGBTIK līdztiesības apakšgrupu sniegta V nodaļā.

¹² Plašāka informācija par apspriešanās pasākumiem ir iekļauta kopsavilkuma ziņojumā, kas pieejams šādā tīmekļa vietnē: <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental->

Galvenais šajos apspriešanās pasākumos gūtais secinājums bija tāds, ka stratēģija ir bijusi pagrieziena punkts LGBTIK līdztiesības stiprināšanā Eiropā. Stratēģija paredz skaidru politisko mērķi un apņemšanos veicināt līdztiesību, un tai ir bijusi pozitīva ietekme uz LGBTIK stāvokli visā Eiropā^{13,14}.

Šā ziņojuma pamatā ir arī 2023. gada progresu ziņojums¹⁵ par stratēģijas īstenošanu, un tajā ir ievērota stratēģijas struktūra, ieskaitot nobeiguma nodaļu par stratēģijas īstenošanu.

I) Apskarot pret LGBTIK vērstu diskrimināciju

To LGBTIK personu īpatsvars, kuras ikdienas dzīvē **jūtas diskriminētas**, samazinājās no 42 % 2019. gadā līdz 36 % 2023. gadā.

31 % **interseksuāļu, meklējot darbu**, saskārās ar diskrimināciju salīdzinājumā ar 27 % 2019. gadā.

To LGBTIK personu īpatsvars, kuras uzskata, ka tās valsts valdība, kurā viņi dzīvo, **efektīvi apkarot neiecietību** pret LGBTIK, **faktiski** samazinājās no 33 % 2019. gadā līdz 26 % 2023. gadā.

Lai gan LGBTIK diskriminācija joprojām ir plaši izplatīta, tā lēnām samazinās visā ES. Saskaņā ar FRA 2023. gada apsekojumu 36 % respondentu gadā pirms apsekojuma veikšanas savā ikdienas dzīvē jūtās diskriminēti salīdzinājumā ar 42 % 2019. gadā. Tomēr ar lielāko diskrimināciju joprojām saskaras transseksuāļi un interseksuāļi.

Pirms šā ziņojuma sagatavošanas veiktās apspriešanas rezultāti apstiprināja, ka Komisijai vajadzētu turpināt mudināt dalībvalstis nodrošināt tiesisko aizsardzību pret diskrimināciju seksuālās orientācijas dēļ. Rezultāti arī liecina par nepieciešamību svarīgās jomās nodrošināt

[rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_en](https://rights.combatting-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_en).

¹³ Eiropas Parlaments 2024. gada februārī pieņēma [rezolūciju par ES LGBTIK līdztiesības stratēģijas 2020.–2025. gadam īstenošanu](#) (2023/2082(INI)). Rezolūcijā ir atzinīgi novērtēta stratēģija un nesen publicētais progresu ziņojums par tās īstenošanu, un visas dalībvalstis tiek aicinātas pieņemt valsts rīcības plānus un stratēģijas LGBTIK jomā.

¹⁴ 2024. gada maijā 20 dalībvalstis parakstīja [ministru deklarāciju](#), kurā apņēmās kopā ar 12 trešām valstīm sadarboties ar Eiropas Komisiju saistībā ar LGBTIK līdztiesības stratēģijas turpmāku atjaunošanu. Turklāt 18 dalībvalstis un Eiropas Parlamenta sadarbības grupas LGBTI jautājumos līdzpriekšsēdētāji 2024. gada maijā parakstīja [deklarāciju](#), kurā Komisija tiek aicināta formulēt jaunu LGBTIK stratēģiju jaunajam Komisijas pilnvaru termiņam, ietverot atbilstīgas iniciatīvas, mērķtiecīgas darbības un politiku, kā arī skaidrus mērķrādītājus un rādītājus ietekmes novērtējumu veikšanai.

¹⁵ [Progress report on the implementation of the LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025](#).

plašāku aizsardzību, aptverot tādas aspektus kā dzimtes identitāte vai dzimuma pašizpaušme un dzimumpazīmes.

Ievērojamu progresu LGBTIK personu diskriminācijas apkarošanā iezīmēja 2024. gada maijā pieņemtās Direktīvas 2024/1499¹⁶ un 2024/1500¹⁷, ar ko nosaka **saistošus standartus līdztiesības iestādēm** (t. i., valsts iestādēm, kas sniedz atbalstu diskriminācijas upuriem). Ar šīm direktīvām tiek paplašināta līdztiesības iestāžu kompetence attiecībā uz diskrimināciju seksuālās orientācijas dēļ nodarbinātības un profesijas jomā, un to mērķis ir nodrošināt, lai līdztiesības iestādes varētu efektīvi veicināt ES līdztiesības direktīvu¹⁸ izpildi, ņemot vērā 2021. gada ziņojumu par Nodarbinātības vienlīdzības direktīvas piemērošanu¹⁹.

Lai novērstu būtiskas nepilnības ES tiesiskajā regulējumā par nediskriminēšanu, Komisijas prioritāte joprojām ir **ierosinātās vienlīdzīgas attieksmes direktīvas**²⁰ pieņemšana. Direktīva paplašinātu tiesiskās aizsardzības pret diskrimināciju seksuālās orientācijas dēļ darbības jomu un attiecinātu to ne tikai uz nodarbinātības un profesiju jomu, kā patlaban reglamentē Nodarbinātības vienlīdzības direktīva²¹. Par priekšlikumu joprojām notiek sarunas Padomē, jo vajadzīgā vienprātība vēl nav panākta²².

Tiesiskā aizsardzība pret diskrimināciju tika stiprināta vēl vairāk, risinot ar jaunajām tehnoloģijām saistītās problēmas. **Mākslīgā intelekta (MI) akts**, kas tika pieņemts 2024. gada jūnijā, aizliedz nodot ekspluatācijā MI sistēmas, kuras izmanto biometriskos datus, lai klasificētu fiziskas personas pēc to seksuālās orientācijas²³.

Turklāt 2022. gadā Komisija sāka kampaņu *#RightHereRightNow* par ES Pamattiesību hartu ar būtiskiem vēstījumiem un vizuāliem materiāliem par nediskriminēšanu seksuālās

¹⁶ [Padomes Direktīva \(ES\) 2024/1499 \(2024. gada 7. maijs\) par līdztiesības iestāžu standartiem attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi pret personām neatkarīgi no viņu rases vai etniskās piederības, vienlīdzīgu attieksmi nodarbinātības un profesijas jautājumos pret personām neatkarīgi no viņu reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas, vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm sociālā nodrošinājuma jautājumos un attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumiem un preču piegādi](#) (OV L, 2024/1499, 29.5.2024.).

¹⁷ [Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva \(ES\) 2024/1500 \(2024. gada 14. maijs\) par līdztiesības iestāžu standartiem attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi un iespēju vienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem nodarbinātības un profesijas jautājumos](#) (OV L, 2024/1500, 29.5.2024.).

¹⁸ Par šiem tiesību aktiem tika paziņots arī ES rasisma apkarošanas rīcības plānā un ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskajā satvarā.

¹⁹ [Ziņojums par Padomes Direktīvas 2000/43/EK \("Rasu vienlīdzības direktīva"\) un Padomes Direktīvas 2000/78/EK \("Nodarbinātības vienlīdzības direktīva"\) piemērošanu](#), 2021. gada 19. marts, COM(2021) 139.

²⁰ [Priekšlikums Padomes direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas](#), 2008. gada 2. jūlijs, COM(2008) 426.

²¹ [Padomes Direktīva 2000/78/EK \(2000. gada 27. novembris\), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju](#) (OV L 303, 2.12.2000., 16. lpp.).

²² Jaunākais progressa ziņojums 2024. gada jūnijā: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9043-2023-INIT/lv/pdf>.

²³ [Eiropas Parlamenta un Padomes Regula \(ES\) 2024/1689 \(2024. gada 13. jūnijs\), ar ko nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā \(Mākslīgā intelekta akts\)](#) (OJ L, 2024/1689, 12.7.2024).

orientācijas dēļ un sasaisti ar konkrētiem tiesiskās aizsardzības mehānismiem visās ES dalībvalstīs.

Komisija, izmantojot **ES Daudzveidības hartu platformu**²⁴, ir veicinājusi daudzveidību un iekļaušanu darbavietā, kas ir svarīgs jautājums, kuru apspriešanās laikā norādīja ieinteresētās personas. Saistībā ar pieredzes un labas prakses apmaiņu platformā Komisija 2021. gadā organizēja divus darbseminārus par LGBTIK līdztiesību un transpersonu un interseksuālu iekļaušanu.

Attiecībā uz Komisijas dienestiem, īstenojot apņemšanos veidot iekļaujošu un nediskriminējošu darba vidi, 2021. gadā izveidotais Daudzveidības un iekļautības birojs uztur regulāru dialogu ar arodbiedrībām un darbinieku apvienību *Égalité*²⁵. Komisija arī sniedz atbalstu un ieteikumus LGBTIK darbiniekiem saskaņā ar **Komisijas daudzveidības un iekļaušanas rīcības plānu 2023.–2024. gadam**²⁶, nodrošinot arī konsultācijas un juridisko un administratīvo atbalstu.

Veselības jomā Komisija veica pasākumus, lai novērstu nepilnības pētniecībā, kas attiecas uz LGBTIK, **pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” 2023.–2024. gada darba programmā**^{27,28} izsludinot uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus par veselības un aprūpes pakalpojumu pieejamību cilvēkiem neaizsargātās situācijās²⁹ ar kopējo indikatīvo budžetu 30 miljoni EUR.

Turklāt **Eiropas Vēža uzveikšanas plāns** paredz ņemt vērā neaizsargātu grupu, ieskaitot LGBTIK, situāciju. Šā plāna pamatiniciatīva ir Eiropas Vēža jomā pastāvošas nevienlīdzības reģistrs (*ECIR*)³⁰, kura mērķis ir apzināt tendences un atšķirības vēža profilaksē un vēža pacientu aprūpē, pievēršot uzmanību arī nevienlīdzībai, ar ko saskaras neaizsargātas grupas.

Saistībā ar darbu, kura mērķis ir līdz 2025. gadam izveidot **Eiropas izglītības telpu (EIT)**³¹, darba grupa līdztiesības un vērtību jautājumos izglītības un apmācības jomā³² 2023. gadā

²⁴ [ES Daudzveidības hartu platforma.](#)

²⁵ *Égalité* ir ES iestādēs strādājošo LGBTI+ darbinieku apvienība. Tā tika izveidota 1993. gadā, lai apkarotu jebkāda veida diskrimināciju seksuālās orientācijas, dzimtes identitātes, dzimuma pašizpaušmes vai dzimumpazīmju dēļ.

²⁶ [Fact Sheet on the Diversity and inclusion in the workplace Action Plan 2023-2024.](#)

²⁷ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

²⁸ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/horizon-hlth-2024-care-04-04-two-stage>

²⁹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/horizon-hlth-2024-care-04-04-two-stage>

³⁰ [Eiropas Vēža jomā pastāvošas nevienlīdzības reģistrs \(ECIR\).](#)

³¹ [Komisijas 2020. gada 30. septembra paziņojums par Eiropas Izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam](#) un [Padomes 2021. gada 26. februāra Rezolūcija par stratēģisku satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk \(2021–2030\).](#)

³² [EIT stratēģiskā satvara darba grupas | Eiropas izglītības telpa \(europa.eu\).](#)

publicēja tematisko dokumentu par cīņu³³ pret diskrimināciju seksuālās orientācijas, dzimtes identitātes vai dzimuma pašizpaušmes un dzimumpazīmju dēļ. Šajā dokumentā ir izcelta iedvesmojoša prakse un dalībvalstis tiek mudinātas uzlabot LGBTIK bērnu un jauniešu drošu un iekļaujošu izglītību. Komisijas ekspertu grupa atbalstošas mācību vides jautājumos grupām, kurām pastāv risks negūt panākumus skolā, un atbalsta labbūtībai skolā 2024. gada maijā publicēja divus pamatnostādņu kopumus par labbūtību un psihoemocionālo veselību skolā³⁴. Tajos ir ietverti ieteikumi par LGBTIK bērnu aizsardzību pret dažādiem vardarbības veidiem un par to, kā nodrošināt, ka viņi netiek atstumti vai izslēgti, kā arī īpaši pasākumi skolām nolūkā novērst iespējamus stereotipus un maldīgus priekšstatus par LGBTIK.

Pētniecības jomā ziņojumā³⁵, ko Komisija publicēja 2022. gadā saistībā ar **Eiropas Pētniecības telpas** 2022.–2024. gada politikas programmu, ir sniegts pārskats par jaunām praksēm un rīcībpolitikām valstu un ES līmenī, kuru mērķis ir atbalstīt iekļautību un vienlīdzīgas iespējas studentiem, pētniekiem un personālam no marginalizētām grupām, arī LGBTIK kopienas, un mudina veikt valstu darbības, ko atbalsta programma “Apvārsnis Eiropa”. Vairāki būtiski projekti jau tiek īstenoti^{36,37}.

Migrācijas un patvēruma pakts stājās spēkā 2024. gada 11. jūnijā³⁸. Tajā ir ietvertas īpašas uzņemšanas un procesuālās garantijas neaizsargātiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem. Turklāt Rīcības plānā par integrāciju un iekļaušanu 2021.–2027. gadam³⁹ ir atzīts, ka LGBTIK migranti var saskarties ar dažāda veida diskrimināciju, un tā mērķis ir veidot sinerģiju ar LGBTIK līdztiesības stratēģiju.

Komisija arī turpināja sadarboties ar Eiropas Savienības Patvēruma aģentūru (EUAA) un dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka ir pieejami vajadzīgie resursi un speciālās zināšanas, lai pēc iespējas ātrāk identificētu neaizsargātus pieteikuma iesniedzējus un nosūtītu viņus uz tām iestādēm, kas var sniegt pienācīgu atbalstu⁴⁰. Konkrētāk, EUAA izstrādā patvēruma un uzņemšanas iestādēm paredzētu **apmācības kursu⁴¹ par pieteikuma iesniedzējiem ar atšķirīgu seksuālo orientāciju, dzimtes identitāti vai dzimuma pašizpaušmi, vai dzimumpazīmēm**. Turklāt EUAA gatavo **praktisku rokasgrāmatu** ar mērķi palīdzēt ES+ valstīm⁴² ņemt vērā LGBTIK pieteikuma iesniedzēju specifiskās vajadzības un iezīmes.

³³ [Tackling different forms of discrimination in and through education and training.](#)

³⁴ [Guidelines for school leaders, teachers and educators to address wellbeing and mental health at school](#) un [Guidelines for policymakers to address wellbeing and mental health at school.](#)

³⁵ [Approaches to inclusive gender equality in research and innovation \(R & I\).](#)

³⁶ <https://inspirequality.eu/>

³⁷ <https://genderaction.eu/>

³⁸ [Komisijas paziņojums par jaunu Migrācijas un patvēruma paktu](#), 2020. gada 23. septembris, COM(2020) 609.

³⁹ [Komisijas paziņojums – Rīcības plāns par integrāciju un iekļaušanu 2021.–2027. gadam](#), 2020. gada 24. novembris, COM(2020) 758.

⁴⁰ <https://lsa.euaa.europa.eu/euaa-products>

⁴¹ <https://euaa.europa.eu/training-catalogue/applicants-diverse-sogiesc>

⁴² Eiropas Savienības dalībvalstis un asociētās valstis.

II) Garantēt LGBTIK drošību

55 % LGBTIK personu 2023. gadā piedzīvoja **naida motivētu aizskaršanu** salīdzinājumā ar 37 % 2019. gadā.

To LGBTIK personu īpatsvars, kuri cieta no **iebidēšanas skolā**, palielinājās no 46 % 2019. gadā līdz 67 % – 2023. gadā.

To LGBTIK personu īpatsvars, kuras uzskata, ka tās valsts valdība, kurā viņi dzīvo, **efektīvi apkaro neiecietību** pret LGBTIK, samazinājās no 33 % 2019. gadā līdz 26 % 2023. gadā.

Kopš LGBTIK līdztiesības stratēģijas pieņemšanas ir ievērojami palielinājies naida motivētas pret LGBTIK personu vērstas aizskaršanas gadījumu skaits (55 % no tām ziņoja, ka ir saskārušās ar šādiem gadījumiem, – tas ir pieaugums par 18 procentpunktiem), kā arī ziņoto fizisko un seksuālo uzbrukumu skaits lielākajā daļā ES valstu, jo īpaši attiecībā uz transpersonām, nebinārām personām, konkrētam dzimumam nepiesaistītām personām un interseksuāliem. Dati, kas apkopoti 2023. gada ES apsekojumā par informācijas tehnoloģiju izmantošanu 23 dalībvalstīs, liecina, ka 18 % respondentu ir ziņojuši par naidīgiem vai pazemojošiem ziņojumiem tiešsaistē, kuru mērķis, viņuprāt, bija uzbrukt cilvēkiem vai vērsties pret tiem viņu seksuālās orientācijas dēļ⁴³.

Komisija 2021. gada decembrī pieņēma paziņojumu, kam pievienots priekšlikums Padomes lēmumam par **naida runas un naida noziegumu iekļaušanu “ES noziegumu jomu” sarakstā** saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 83. panta 1. punktu. Tiklīdz Padomes lēmums būs pieņemts, Komisija varēs ierosināt sekundāros tiesību aktus, lai nodrošinātu aizsardzību visām personām un grupām, kuras ir pakļautas naida noziegumu un naida runas riskam⁴⁴. Padomē notiek apspriedes ar mērķi panākt pieņemšanai vajadzīgo vienprātību.

ES Augsta līmeņa grupa naida runas un naida noziegumu apkarošanas jautājumos pieņēma norādījumus valstu iestādēm, lai veicinātu ziņošanu par naida noziegumiem, sekmētu sadarbību starp tiesībsardzības un pilsoniskās sabiedrības organizācijām un uzlabotu datu reģistrēšanu un vākšanu par naida noziegumiem, tostarp par aizspriedumu motivētiem noziegumiem pret LGBTIK. Dalībvalstis var izmantot arī tehnisko palīdzību un

⁴³ Eurostat ([isoc ci hm](https://ec.europa.eu/eurostat)).

⁴⁴ Pašreizējie ES tiesību akti – [Padomes Pamatlēmums 2008/913/TI \(2008. gada 28. novembris\) par krimināltiesību izmantošanu cīņā pret noteiktiem rasisma un ksenofobijas veidiem un izpausmēm](#) (OV L 328, 6.12.2008., 55. lpp.) – paredz kriminālatbildības noteikšanu par naida runu tikai rasisma un ksenofobijas dēļ.

spēju veidošanu naida noziegumu apkarošanas jomā, ko piedāvā *FRA* vai *EDSO* Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību birojs un ko finansē Komisija⁴⁵.

Komisija ir turpinājusi sadarbības ar **ES Tiesībaizsardzības apmācības aģentūru (CEPOL)**, Augsta līmeņa grupā naida runas un naida noziegumu apkarošanas jautājumos un tās dažādajās darba grupās, ieskaitot tās, kurās galvenā uzmanība pievērsta apmācībai tiesībaizsardzības jomā. *CEPOL* un Komisija 2024. gada aprīlī organizēja konferenci ar tiesībaizsardzības iestāžu pārstāvjiem no visas ES, lai uzlabotu to spēju reaģēt uz naida noziegumiem un naida runu, arī pret LGBTIK.

Komisija arī strādā pie tā, lai likumdevēji pieņemtu 2023. gada 12. jūlijā publicēto priekšlikumu pārskatīt **Cietušo tiesību direktīvu**⁴⁶. Priekšlikuma mērķis ir vēl vairāk stiprināt noziegumos cietušo tiesības ES, ieskaitot neaizsargātu cietušo tiesības, piemēram, pret LGBTIK vērstos naida noziegumos cietušo tiesības.

Turklāt Komisija 2023. gadā īstenoja kampaņu “Eyes Open”, lai palielinātu informētību par cietušo tiesībām un veicinātu specializētu atbalstu un aizsardzību cietušajiem ar īpašām vajadzībām, piemēram, pret LGBTIK vērstu naida noziegumu upuriem.

ES likumdevējs 2024. gada maijā pieņēma **direktīvu par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu**⁴⁷. Šajā direktīvā atzīts, ka lesbietes, geji, biseksuāli, transpersonas un interseksuāli ir pakļauti lielākam ar dzimumu saistītam vardarbības aktu riskam, un noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina īpašs atbalsts un mērķtiecīgi preventīvi pasākumi šādiem cietušajiem.

Komisija 2023. gada aprīlī pieņēma **Ieteikumu par integrētu bērnu aizsardzības sistēmu izstrādi un stiprināšanu bērna interesēs**⁴⁸. Dalībvalstis tiek mudinātas veikt atbilstīgus pasākumus nolūkā nodrošināt, ka pret bērniem vienmēr izturas bez jebkādas diskriminācijas un tādā veidā, kas aizsargā viņu cieņu, un nodrošināt viņu aizsardzību, jo īpaši saistībā ar LGBTIK līdztiesības stratēģiju.

ES ir apņēmusies nodrošināt drošāku tiešsaistes vidi LGBTIK personām. **Digitālo pakalpojumu akts**⁴⁹ vērstas pret jebkādu nepatiesu vai manipulētu informāciju, kuras mērķis ir radīt kaitējumu lietotājiem, kuriem draud naida runa vai diskriminācija, arī LGBTIK. Komisijai turpinot īstenot Digitālo pakalpojumu aktu, tā īpašu uzmanību pievērsīs ar dzimti

⁴⁵ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/combating-hate-speech-and-hate-crime_en

⁴⁶ COM(2023) 424, 12.7.2023.

⁴⁷ [Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu](#), (OV L, 2024/1385, 24.5.2024.).

⁴⁸ [Komisijas Ieteikums par integrētu bērnu aizsardzības sistēmu izstrādi un stiprināšanu bērna interesēs](#), 2024. gada 23. aprīlis, C(2024) 2680.

⁴⁹ [Eiropas Parlamenta un Padomes Regula \(ES\) 2022/2065 \(2022. gada 19. oktobris\) par digitālo pakalpojumu vienoto tirgu \(Digitālo pakalpojumu akts\)](#) (OV L 277, 27.10.2022., 1. lpp.).

un intersekcionalitāti saistīto risku novērtēšanai tiešsaistes platformās un tam, lai nodrošinātu, ka šādi riski tiek mazināti.

Tiešsaistes platformas, kas pievienojās 2016. gada **Rīcības kodeksam cīņai pret nelikumīgiem naidīgiem izteikumiem tiešsaistē**, pašlaik pārskata Rīcības kodeksu, lai stiprinātu savu spēju novērst naida runu un integrēt to Digitālo pakalpojumu akta ietvaros. Kodekss tiks uzraudzīts arī turpmāk, tajā skaitā ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju tīkla palīdzību, no kurām daudzas strādā, lai apkarotu pret LGBTIK vērstu naida runu.

Turklāt Komisija cieši uzrauga pārskatītās **Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas**⁵⁰ īstenošanu dalībvalstīs. Direktīva stiprina aizsardzību pret saturu, kas kūda uz naidu vai vardarbību, un aizliedz komerciālus audiovizuālus paziņojumus, kuri ietver vai veicina jebkāda veida diskrimināciju, tajā skaitā dzimuma vai seksuālās orientācijas dēļ.

Komisija veicina efektīvu un nediskriminējošu tiesu iestāžu pieejamību visiem, izmantojot **programmas “Tiesiskums” finansējumu**. Piemēram, Komisija nodrošina finansējumu tieslietu speciālistu apmācībai civiltiesību, krimināltiesību un pamattiesību (piemēram, nediskriminēšanas) jomā saskaņā ar ES stratēģiju par cietušo tiesībām 2020.–2025. gadam⁵¹. Atbalstītie projekti ir palīdzējuši stiprināt LGBTIK personu tiesisko aizsardzību pret naida noziegumiem, naida runu un vardarbību⁵², kā arī uzlabot aizturēto LGBTIK personu apstākļus⁵³.

Papildus finansiālajam atbalstam, ko tiesiskuma jomā sniedz programma “Tiesiskums”, **programma “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības”** piedāvā spēcīgu atbalstu LGBTIK diskriminācijas apkarošanai un LGBTIK līdztiesības un pamattiesību veicināšanai. Komisija 2023.–2024. gadā divos īpašos uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus piešķir 32 miljonus EUR, lai atbalstītu pilsoniskās sabiedrības organizācijas spēju veidošanā un veicinātu Pamattiesību hartas īstenošanu, tajā skaitā aizsargājot LGBTIK tiesības un apkarojot pret LGBTIK vērstus naida noziegumus un naida runu⁵⁴. Viena no četrām prioritātēm uzaicinājumā veicināt līdztiesību un cīnīties pret rasismu, ksenofobiju un diskrimināciju

⁵⁰ [Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/13/ES \(2010. gada 10. marts\) par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu](#) (OV L 95, 15.4.2010., 1. lpp.).

⁵¹ Komisijas paziņojums – ES stratēģija par cietušo tiesībām (2020.–2025. gads), 2020. gada 24. jūnijs, COM(2020) 258.

⁵² Piemēram, projekts “Naida apkarošana: palīdzības uzlabošana naida noziegumos cietušajiem, izmantojot uz cietušajiem vērstu un intersekcionalu pieeju” ir sekmējis palīdzības sniegšanu naida noziegumos cietušajiem, arī LGBTIK cietušajiem, nodrošinot, ka ar tiesību aktiem un rīcībpolitikām tiek izveidota uz cietušajiem vērsta un intersekcionala pieeja, un uzlabojot profesionālu informētību par veiksmīgiem pasākumiem. Plašāka informācija pieejama vietnē [ES Finansējuma un iepirkumu portāls](#).

⁵³ Piemēram, projektā “LGBTIK aizturētie” galvenā uzmanība ir pievērsta LGBTIK aizturēto tiesību stiprināšanai ES, kartējot viņiem piemērojamo spēkā esošo tiesisko un politisko regulējumu. Plašāka informācija pieejama vietnē [ES Finansējuma un iepirkumu portāls](#).

⁵⁴ [CERV-2023-CHAR-LITI uzaicinājums iesniegt priekšlikumus](#).

(20 miljoni EUR 2023. gadā) bija vērsta uz LGBTIK personu diskriminācijas apkarošanu un LGBTIK līdztiesības veicināšanu. Komisija arī līdzfinansēja Eiropas Padomes īstenotu projektu, kura mērķis ir apkarot pret LGBTIK vērstu vardarbību un naida runu un stiprināt izpratni veicinošus un uz faktiem balstītus vēstījumus par LGBTIK.

Visbeidzot, turpinot pildīt savu apņemšanos aizsargāt un veicināt LGBTIK personu fizisko un psihoemocionālo veselību, Komisija 2023. gada 7. jūnijā pieņēma **paziņojumu par visaptverošu pieeju garīgajai veselībai**⁵⁵. Paziņojumā uzsvērts, ka neaizsargātām personām, arī LGBTIK, būtu jāsniedz pielāgota aprūpe.

III) Veidot LGBTIK iekļaujošu sabiedrību

To LGBTIK personu īpatsvars, kuras izvirās **sadoties rokās publiskās vietās**, samazinājās no 61 % 2019. gadā līdz 54 % 2023. gadā.

21 dalībvalstī 2023. gadā bija nodrošinātas **vienlīdzīgas tiesības noslēgt laulību** salīdzinājumā ar 13 dalībvalstīm 2019. gadā.

Dzimtes likumīga atzīšana, pamatojoties uz pašnoteikšanos, 2023. gadā tika piemērota 11 dalībvalstīs salīdzinājumā ar četrām dalībvalstīm 2019. gadā.

Lai gan šie skaitļi liecina par pozitīvu tendenci, atšķirības dalībvalstu tiesību normās var izraisīt diskriminējošu attieksmi pret LGBTIK personām. Piemēram, pastāv iespēja, ka, varavīksnes ģimenēm šķērsojot dalībvalstu robežas, to tiesības netiks atzītas. Saskaņā ar *FRA* 2023. gada apsekojumu⁵⁶ 14 % respondentu no ģimenēm, kurās vecāki ir LGBTIK personas, saskārās ar problēmām saistībā ar vecāku statusa juridisku atzīšanu citā dalībvalstī.

Komisija ir apņēmusies nodrošināt, ka noteikumi par personu brīvu pārvietošanos tiek pareizi piemēroti visiem ES pilsoņiem, arī LGBTIK personām un viņu ģimenēm. Pārskatītās **pamatnostādnes par brīvu pārvietošanos**⁵⁷ tika publicētas kā daļa no dokumentu kopuma, kura mērķis bija 2023. gada decembrī atzīmēt ES pilsoņu tiesību 30. gadadienu. Tās atspoguļo ģimeņu daudzveidību un atvieglo visu ģimeņu, arī varavīksnes ģimeņu, brīvas pārvietošanās tiesību īstenošanu. Pamatnostādnēs arī atgādināts, ka Brīvas pārvietošanās

⁵⁵ [COM\(2023\)298](#).

⁵⁶ [LGBTIQ at crossroads: progress and challenges](#).

⁵⁷ [Vadlīnijas par ES pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties](#) (C/2023/1392).

direktīvas noteikumi ir dzimumneitrāli. Komisija turpinās nodrošināt **brīvas pārvietošanās noteikumu** pareizu īstenošanu. Tas ietver dialogus ar dalībvalstīm par spriedumu īstenošanu *Coman*⁵⁸ un *VMA*⁵⁹ lietās, kurās Tiesa precizēja dažus Brīvas pārvietošanās direktīvas aspektus⁶⁰ attiecībā uz varavīksnes ģimenēm.

Lai aizsargātu un stiprinātu visu bērnu tiesības pārrobežu situācijās, Komisija 2022. gada decembrī pieņēma **priekšlikumu regulai**⁶¹, kuras mērķis ir atvieglot vienā dalībvalstī konstatēta vecāku stāvokļa atzīšanu citā dalībvalstī, saskaņojot dalībvalstu starptautisko privāttiesību noteikumus. Priekšlikums attiecas uz visu bērnu vecāku stāvokļa atzīšanu neatkarīgi no tā, kā bērni ir ieņemti vai dzimuši, un neatkarīgi no viņu ģimenes veida, tādējādi ietverot arī bērna citā dalībvalstī konstatēta viendzimuma vecāku stāvokļa atzīšanu. Padomē notiek sarunas par ierosināto tiesību aktu, kura pieņemšanai nepieciešama vienprātība.

CERV programma ir finansējusi projektus un ieguldījusi līdzekļus ilgtermiņa partnerībās, lai veicinātu LGBTIK personu tiesības un apkarotu pret viņiem vērstu kaitējošu praksi. *EQUAL* uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus ietvaros 2021.–2024. gadā Komisija piešķir 5 miljonus EUR 24 projektiem LGBTIK personu tiesību veicināšanai. ES finansējums tika piešķirts arī vairākiem projektiem, kas vērsti uz diskriminācijas un vardarbības (ieskaitot pret LGBTIK personām) novēršanu interseksionālā perspektīvā⁶².

Tajā pašā laikposmā Komisija arī noslēdza **četrus gadu pamat nolīgumus** ar Eiropas LGBTIK jumta organizācijām⁶³. Pirmajos trijos LGBTIK līdztiesības stratēģijas īstenošanas gados šie partneri saņēma finansiālu atbalstu aptuveni 12,4 miljonu EUR apmērā. Dažas no šīm organizācijām darbojas kā finansējuma starpnieki un ir tieši sniegušas finansiālu atbalstu

⁵⁸ EST spriedums, 2018. gada 5. jūnijs, *Coman*, C-673/16, ECLI:EU:C:2018:385. Šajā spriedumā Tiesa nolēma, ka jēdziens “laulātais” (Brīvas pārvietošanās direktīvā lietotajā nozīmē) attiecas arī uz tā paša dzimuma personu kā ES pilsonim, ar kuru šī persona ir precējusies.

⁵⁹ EST spriedums, 2021. gada 14. decembris, *V.M.A. / Stolichna obshtina, rayon ‘Pancharevo’*, C-490/20, ECLI:EU:C:2021:296. Šajā spriedumā Tiesa nolēma, ka ES dalībvalstīm ES brīvas pārvietošanās tiesību aktu izpratnē ir jāatzīst citā ES dalībvalstī izveidojušās ģimenes saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas ir viendzimuma pāris.

⁶⁰ [Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK \(2004. gada 29. aprīlis\) par Eiropas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā](#) (OV L 158, 30.4.2004., 77. lpp.).

⁶¹ [Priekšlikums Padomes regulai par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un publisku aktu akceptēšanu vecāku stāvokļa lietās un par Eiropas vecāku stāvokļa apliecības izveidi](#), 2022. gada 7. decembris, COM(2022) 695.

⁶² Piemēram, [uzaicinājums iesniegt piedāvājumus attiecībā uz bērna tiesībām](#) ar interseksionālas perspektīvas palīdzību sekmē LGBTIK līdztiesību, veicinot visu bērnu tiesības. Ieguldījumu sniedz arī uzaicinājums iesniegt piedāvājumus [attiecībā uz hartu un tiesvedību](#), īstenojot interseksionālu pieeju LGBTIK līdztiesībai.

⁶³ *Europe Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA-Europe)*, *Transgender Europe (TGEU)*, *Intersex International Europe (OII Europe)*, *The International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer and Intersex Youth and Student Organisation (IGLYO)*, *EuroCentralAsian Lesbian Community (EL*C)*.

savām vietējām un reģionālajām dalīborganizācijām, kuras, iespējams, nespēj tieši piekļūt ES finansējumam. Turklāt CERV programmas regulā ir noteikts, ka līdztiesības iestāžu Eiropas tīkls *EQUINET* ir stratēģisks partneris un līdztiesības, arī LGBTIK līdztiesības, veicinātājs.

Komisija turpina īstenot un veicināt **strukturētu, atklātu dialogu un apspriešanos ar pilsonisko sabiedrību**, lai iesaistītu to stratēģijas īstenošanā. Komisija 2024. gada martā organizēja trešo apaļā galda diskusiju ar LGBTIK jumta organizācijām par stratēģijas īstenošanu.

IV) Uzņemties vadošo lomu cīņā par LGBTIK līdztiesību visā pasaulē

Daudzās pasaules daļās LGBTIK joprojām saskaras ar nopietniem tiesību pārkāpumiem un aizskārumiem, tajā skaitā ar vajāšanu, ieslodzīšanu vai pat slepkavību vai nāvessodu. Tā tas bija arī Krievijas agresijas karā pret Ukrainu: ceļojot no Ukrainas, LGBTIK personas vairāk nekā citi bija pakļautas nopietnām grūtībām, arī fiziskiem uzbrukumiem ar ieročiem vai bez tiem, fiziskas vardarbības draudiem, pazemojumiem un iebiedēšanai⁶⁴.

ES ir turpinājusi atbalstīt LGBTIK visā pasaulē, jo īpaši tos kopienas pārstāvjus, kuri saskaras ar vardarbību un ļaunprātīgu izmantošanu. Saskaņā ar 2020.–2024. gada rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā⁶⁵ un ES pamatnostādnēm LGBTI personu visu cilvēktiesību veicināšanai un aizsardzībai⁶⁶ LGBTIK cilvēktiesības tika apspriestas **cilvēktiesību dialogos** ar valstīm visos reģionos.

LGBTIK cilvēktiesības tiek arī sistemātiski izvērtētas ziņojumos ES **paplašināšanās dokumentu kopuma** ietvaros un apspriestas ar valstīm sanāksmēs stabilizācijas un asociācijas procesa ietvaros ar Rietumbalkāniem un saskaņā ar ES un Turcijas asociācijas nolīgumu. Tās tiek apspriestas arī dialogos ar partnervalstīm, kuras gūst labumu no ES vispārējo preferenču sistēmas un shēmas “Viss, izņemot ieročus”, kā arī sanāksmēs darba līmenī starp Komisiju un valstu iestādēm, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un akadēmisko aprindu pārstāvjiem.

ES turpina nodrošināt finansējumu pilsoniskās sabiedrības organizācijām un cilvēktiesību aizstāvjiem saskaņā ar Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu un tematisko programmu par cilvēktiesībām un demokrātiju, kas saistīta ar **Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu**. Piemēram, 15 miljoni EUR tika paredzēti līdztiesības, iekļaušanas un daudzveidības veicināšanai 2022.–2024. gada tematiskajā

⁶⁴ ES Pamattiesību aģentūra (FRA), [Fleeing Ukraine: Displaced people's experiences in the EU](#), Publikāciju birojs, 2023. gads.

⁶⁵ [ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam.](#)

⁶⁶ [EU Guidelines to Promote and Protect the Enjoyment of all Human Rights by LGBTI Persons.](#)

programmā par cilvēktiesībām un demokrātiju⁶⁷. ES piedāvā ātrās reaģēšanas mehānismu, kas aizsargā atsevišķus apdraudētus LGBTIK cilvēktiesību aizstāvjus. **ES cilvēktiesību aizstāvju mehānisms, ko pārvalda instruments *Protect Defenders***^{68,69}, turpina nodrošināt finansējumu ārkārtas dotācijām, pagaidu pārvietošanai, spēju veidošanai un apmācībai.

Īpašā EĀDD darba rezultāti, analizējot **ārvalstu īstenotas informācijas manipulācijas un iejaukšanās (*FIMI*)** gadījumus, kas vērsti pret LGBTIK personām, ir izklāstīti ziņojumā⁷⁰, kura mērķis bija palīdzēt aizstāvju kopienai izprast *FIMI* būtību, kā arī taktiku, paņēmienus un procedūras, ko izmanto, lai vērstos pret LGBTIK+ kopienai, un tajā tika pausts atbalsts turpmākam darbam saistībā ar šo jautājumu. Ziņojumā konstatēts, ka joprojām ir steidzami jāveic vairāk pētījumu par *FIMI*, kas vēsta pret LGBTIK+, un par tās ietekmi uz vietējām kopienām un plašāku demokrātisko procesu.

ES ārējo attiecību mērķis joprojām ir **dekriminalizēt abpusēji labprātīgas viendzimuma seksuālās attiecības**. Piemēram, Augstais pārstāvis / priekšsēdētājas vietnieks nosodīja Ugandas 2023. gada Homoseksualitātes apkarošanas likuma izsludināšanu⁷¹, norādot, ka šis likums ir pretrunā starptautiskajām cilvēktiesībām un Ugandas saistībām saskaņā ar Āfrikas Cilvēktiesību un tautu tiesību hartu. ES ar savu delegāciju starpniecību turpināja uzraudzīt notikumu attīstību valstīs, kurās tika ierosināti līdzīgi tiesību akti, un īstenoja divpusējus izpratnes veicināšanas pasākumus šajās valstīs.

EĀDD 2023. gada martā pieņēma **daudzveidības un iekļaušanas programmu 2023.–2025. gadam**⁷², kurā izklāstīti mērķi rīcībai gan EĀDD, gan ārpus ES un kurā galvenā uzmanība pievērsta nediskriminēšanas integrēšanai, veicinot vispārējās cilvēktiesības daudzpusējos forumos.

⁶⁷ [Commission implementing decision on the financing of the multiannual action plan for the thematic programme on human rights and democracy for 2022-2024](#), 2022. gada 25. jūlijs, C(2022) 5452.

⁶⁸ Tas ir divpadsmit starptautisku nevalstisko organizāciju konsorcijs, kas darbojas apdraudētu cilvēktiesību aizstāvju aizsardzības jomā.

⁶⁹ Līdz 2022. gadam – izmantojot Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentu.

⁷⁰ https://www.eeas.europa.eu/eeas/fimi-targeting-lgbtqi-people_en?s=73

⁷¹ https://www.eeas.europa.eu/eeas/uganda-statement-high-representative-josep-borrell-promulgation-anti-homosexuality-bill_en

⁷² https://www.eeas.europa.eu/eeas/diversity-and-inclusion-agenda-eeas-2023-2025_en

V) Stratēģijas īstenošana: ES iniciatīvu pilnīga izmantošana

1. Līdztiesības aspekta labāka integrēšana

Lai sasniegtu stratēģijā noteiktos mērķus, Komisija apvienoja stratēģijā izklāstītās mērķtiecīgās darbības ar **līdztiesības jautājumu labāku integrēšanu**, lai nodrošinātu, ka diskriminācijas, kas skar LGBTIK, apkarošana un līdztiesības veicināšana tiek integrēta visās ES politikas jomās, tiesību aktos un finansēšanas programmās.

Transporta jomā ir publicēta Rokasgrāmata par līdztiesības aspekta integrēšanu⁷³, lai palīdzētu darbiniekiem un ieinteresētajām personām piemērot līdztiesības dimensiju transporta politikā un saistītajās darbībās un lai nodrošinātu lielāku uzmanību konkrētu transporta lietotāju grupu, arī LGBTIK, drošības problēmām.

Dalībvalstīm ir jānodrošina, ka tās pārvalda ES līdzekļus saskaņā ar **horizontālo veicinošo nosacījumu**, kas saistīts ar Pamattiesību hartu. Dalībvalstīm visā fondu plānošanas periodā ir jāizpilda veicinošie nosacījumi⁷⁴.

Lai nodrošinātu, ka ES finansētajās programmās tiek ievēroti līdztiesības principi un ka tās atbilst ES tiesību aktiem, Komisija ir ierosinājusi **Finanšu regulas**⁷⁵ pārskatīšanas ietvaros kā skaidru jaunu “izslēgšanas situāciju” pievienot “kūdišanu uz diskrimināciju, naidu vai vardarbību”⁷⁶. Ja organizācijai ir piemērojama “izslēgšanas situācija”, Komisija var sākt procedūru, lai izslēgtu to no dalības finansējuma piešķiršanas procedūrās, un veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai aizsargātu ES finanšu intereses, piemēram, apturot vai izbeidzot jebkādas spēkā esošas juridiskās saistības. Padome un Eiropas Parlaments 2023. gada decembrī panāca provizorisku vienošanos par regulas pārskatīšanu.

Komisija ir pastiprinājusi centienus integrēt LGBTIK līdztiesību datu vākšanas jomā. Komisiju šajā uzdevumā atbalstīja FRA un Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE), kas regulāri sniedza ieguldījumu **uzticamu un salīdzināmu līdztiesības datu vākšanā** un, daloties ar savām īpašajām zināšanām, palīdzēja plānot un veikt datu vākšanu dalībvalstīs. Piemēram, FRA 2021. gada apsekojumā par romiem 10 Eiropas valstīs tika iekļauta informācija par pieredzi saistībā ar diskrimināciju seksuālās orientācijas un dzimtes identitātes dēļ⁷⁷.

⁷³ [Handbook for equality mainstreaming at DG MOVE](#) (2024. gada maijs).

⁷⁴ Saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulu: [Eiropas Parlamenta un Padomes Regula \(ES\) 2021/1060 \(2021. gada 24. jūnijs\)](#) (OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp.).

⁷⁵ [COM\(2022\)223](#).

⁷⁶ Jāatzīmē, ka šis jaunais Finanšu regulas noteikums neattiecas uz dalīto pārvaldību.

⁷⁷ FRA, [Roma in 10 European countries. Main results](#), 2022. gads.

Turklāt *FRA* un *EIGE* pastāvīgi sniedz dalībvalstīm **tehnisku palīdzību un metodoloģisku atbalstu** datu par LGBTIK personu vākšanas plānošanā un īstenošanā. Praktiski norādījumi, piemēram, 2023. gada norādījumi par LGBTIK līdztiesības datu vākšanu un izmantošanu⁷⁸, palīdzēs dalībvalstīm uzlabot datu vākšanu seksuālās orientācijas, dzimtes identitātes, dzimuma pašizpaušmes un dzimumpazīmju dalījumā.

Eurostat 2023. gada jūnijā izveidoja **līdztiesības un nediskriminēšanas statistikas darba grupu**, lai panāktu progresu saskaņotu līdztiesības datu vākšanā, īpašu uzmanību pievēršot konkrētiem diskriminācijas iemesliem, kurus ir grūti novērtēt (piemēram, reliģija vai ticība, rases vai etniskā izcelsme, seksuālā orientācija un dzimtes identitāte). Darba grupas mērķis ir pabeigt darbu līdz 2026. gada beigām.

Lai nodrošinātu LGBTIK līdztiesības stratēģijas maksimālu ietekmi atlikušajā tās īstenošanas periodā, ieinteresētās personas, ar kurām notika apspriešanās, noteica divas konkrētas jomas, kurām jāpievērš uzmanība. Pirmais mērķis ir uzlabot datu vākšanu, lai plānotu un īstenotu efektīvāku politiku. Šajā nolūkā apakšgrupa līdztiesības datu jautājumos sadarbojas ar *Eurostat* līdztiesības statistikas darba grupu, lai vāktu labāku un salīdzināmāku statistiku par līdztiesību. Komisija arī sadarbojas ar apakšgrupām līdztiesības datu un LGBTIK līdztiesības jautājumos, lai radītu sinerģiju to darbā, jo īpaši attiecībā uz instrumentu izstrādi, ar mērķi atbalstīt dalībvalstis LGBTIK valsts stratēģiju un rīcības plānu izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā.

Otrā joma, kurai jāpievērš uzmanība, attiecas uz vajadzību padarīt pamanāmākus pasākumus LGBTIK līdztiesības jomā, jo daudzas ieinteresētās personas, arī valstu LGBTIK organizācijas, vietējās iestādes un sabiedrība, nav informētas par stratēģijas esību. Šajā nolūkā tīmekļa vietnē par Komisijas politiskajām prioritātēm tika pievienota jauna sadaļa par darbībām LGBTIK līdztiesības jomā⁷⁹. Tiek domāts arī par to, kā uzlabot attiecīgās informācijas izplatīšanu, piemēram, izmantojot īpašu biļetenu, kas sniegtu jaunāko informāciju par LGBTIK līdztiesības stratēģijas īstenošanu.

Vietējā līmenī Komisija turpina atbalstīt un veicināt pilsētu centienus ieviest stabilu iekļaušanas politiku, izmantojot ikgadējās **Eiropas iekļautības un daudzveidības galvaspilsētu balvas**, kas līdz šim ir pasniegtas trīs reizes. Otrā balva tika pasniegta 2023. gada aprīlī. Trīs Eiropas pilsētas un reģioni tika godināti saistībā to iniciatīvām LGBTIK līdztiesības veicināšanai vietējā līmenī, un tie saņēma īpašu balvu⁸⁰.

⁷⁸ [Norādījumi par LGBTIQ līdztiesības datu vākšanu un izmantošanu.](#)

⁷⁹ [Ko ES dara LGBTIK personu līdztiesības labā – Eiropas Komisija \(europa.eu\).](#)

⁸⁰ [Winners of the 2023 Inclusion and Diversity Awards \(europa.eu\).](#)

2. Pašreizējais stāvoklis saistībā ar valstu rīcības plāniem un stratēģijām

Komisijas stratēģijā dalībvalstis ir skaidri aicinātas pieņemt valsts rīcības plānus.. Mērķis ir uzlabot aizsardzību pret diskrimināciju, kas vērsta pret LGBTIK, un nodrošināt, ka valstis īsteno LGBTIK līdztiesības stratēģijā izklāstītos mērķus un darbības un ka papildus stratēģijā paredzētajām darbībām tiek veikti pasākumi nolūkā veicināt LGBTIK līdztiesību dalībvalstu kompetences jomās.

Līdz šim 12 dalībvalstis – **Beļģija**⁸¹, **Dānija**⁸², **Vācija**⁸³, **Īrija**⁸⁴, **Grieķija**⁸⁵, **Francija**⁸⁶, **Itālija**⁸⁷, **Luksemburga**⁸⁸, **Malta**⁸⁹, **Nīderlande**⁹⁰, **Portugāle**⁹¹ un **Zviedrija**⁹² – ir ieviesušas valsts stratēģijas vai rīcības plānus.⁹³ Šīs 12 dalībvalstis atbildēja uz tiešsaistes anketas jautājumiem mērķorientētās apspriešanas vajadzībām, sniedzot papildu informāciju par savu valsts stratēģiju un rīcības plānu izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un izvērtēšanu.

Turklāt **Spānija** gatavo divas stratēģijas: valsts stratēģiju par vienlīdzīgu attieksmi pret LGBTI personām un viņu nediskrimināciju un valsts stratēģiju par transpersonu sociālo iekļaušanu. Turklāt, kā paskaidrots Eiropas Līdztiesības jomas tiesību aktu tīkla tematiskajā ziņojumā⁹⁴, **Kipra** plāno LGBTIK līdztiesības rīcības plānu, kas būtu daļa no plašākas 2021. gada valsts cilvēktiesību stratēģijas. Tematiskajā ziņojumā norādītas dažas tēmas, kas atkārtojas valstu rīcības plānos un stratēģijās iekļautajos mērķos un pasākumos. Tās ietver izpratnes veidošanu, datu vākšanu, labbūtību un veselības aprūpi, diskriminācijas un vardarbības apkarošanu, varavīksnes ģimeņu atzīšanu, dzimumu juridiskās atzīšanas procedūru uzlabošanu, LGBTIK līdztiesības integrēšanu visās politikas jomās un LGBTIK tiesību veicināšanu ārpolitikā. Turklāt visos valstu rīcības plānos un stratēģijās uzmanība ir pievērsta interseksionalitātei vai visneaizsargātākajām LGBTIK personu grupām.

⁸¹ Skatīt: [Pour une Belgique LGBTIQ+ Friendly - Plan d'Action Fédéral 2021-2024](#).

⁸² Skatīt: [Plads til forskellighed i fællesskabet – LGBT+ handlingsplan 2022-2025](#).

⁸³ Skatīt: [Aktionsplan „Queer leben”](#).

⁸⁴ Skatīt: [LGBTI+ Inclusion Strategy 2019-2021](#).

⁸⁵ Skatīt: [Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+](#).

⁸⁶ Skatīt: [Plan national pour l'égalité, contre la haine et les discriminations anti LGBT+ \(2023–2026\)](#).

⁸⁷ Skatīt: [Strategia Nazionale LGBT+ 2022-2025](#).

⁸⁸ Skatīt: [Plan d'action national pour la promotion des droits des personnes Lesbienness, gays, bisexuelles, transgenres et intersexes](#).

⁸⁹ Skatīt: [LGBTIQ+ Equality Strategy & Action Plan 2023-2027](#).

⁹⁰ Skatīt: [Emancipatienota 2022-2025](#).

⁹¹ Skatīt: [Resolução do Conselho de Ministros n.º 61/2018, de 21 de maio](#).

⁹² Skatīt: [Action plan for equal rights and opportunities for LGBTIQ people](#).

⁹³ Papildu informācija par šiem konkrētajiem valstu rīcības plāniem un stratēģijām ir sniegta Eiropas līdztiesības tiesību tīkla tematiskajā ziņojumā. Skatīt: P. Cannoot un C. Van de Graaf (2023), [Charting progress: A comparative analysis of national LGBTIQ equality action plans in the EU](#).

⁹⁴ P. Cannoot un C. Van de Graaf (2023), [Charting progress: A comparative analysis of national LGBTIQ equality action plans in the EU](#) sniedz padziļinātu analīzi par visiem 12 īpašajiem valsts rīcības plāniem vai stratēģijām, kā arī par konkrētiem gadījumiem Spānijā un Kiprā.

Pamatojoties uz dalībvalstu atbildēm apspriešanās procesā, vairāk nekā divām trešdaļām dalībvalstu, kurām ir valsts rīcības plāns vai stratēģija, ir pastāvīga valdības LGBTIK koordinācijas struktūra. Dalībvalstis arī nodrošina strukturālo finansējumu LGBTIK pilsoniskās sabiedrības organizācijām, un tām ir īpašs budžeta piešķirums, grafiks un atbildība par LGBTIK politikas īstenošanu. Divas trešdaļas respondentu, kuriem ir valsts rīcības plāns vai stratēģija, ir izstrādājuši rādītājus vai mērķrādītājus LGBTIK politikas īstenošanas novērtēšanai. Šajā sakarā daudzi respondenti norādīja, ka LGBTIK līdztiesības stratēģijas ietvaros ir iespējams uzlabot datu vākšanu par LGBTIK līdztiesību.

Lielākā daļa dalībvalstu, kurām ir valsts rīcības plāns vai stratēģija, ir norādījušas, ka valsts līmenī ir ieviesti uzraudzības un novērtēšanas mehānismi, lai gan procesuālie satvari atšķiras⁹⁵. Vairāk nekā puse respondentu norādīja, ka uzraudzībā un novērtēšanā ir iesaistīti politikas veidotāji un pilsoniskā sabiedrība.

Lai stiprinātu stratēģijas īstenošanu, 2021. gada maijā Augsta līmeņa grupas nediskriminācijas, līdztiesības un dažādības jautājumos ietvaros tika izveidota LGBTIK līdztiesības apakšgrupa. FRA sniedz ieguldījumu tās darbā, un apakšgrupa sadarbojas ar pilsonisko sabiedrību un starptautiskajām organizācijām. Apspriešanās laikā par šā ziņojuma sagatavošanu tika atzinīgi novērtēta apakšgrupas izveide un darbs.

LGBTIK līdztiesības apakšgrupa sagatavoja **pamatnostādnes stratēģijām un rīcības plāniem LGBTIK līdztiesības veicināšanai**⁹⁶, lai atbalstītu dalībvalstu centienus stratēģiskā un uz pierādījumiem balstītā veidā apliecināt LGBTIK līdztiesību⁹⁷.

Komisija turpina mudināt visas dalībvalstis pieņemt valsts rīcības plānus LGBTIK līdztiesības stiprināšanai. Paraugprakses apmaiņa un diskusijas LGBTIK līdztiesības apakšgrupā palīdzēs dalībvalstīm pieņemt, īstenot, uzraudzīt un novērtēt savus valsts rīcības plānus un stratēģijas.

3. ES tiesību aktu īstenošanas uzraudzība

Komisija kā Līgumu pareizas piemērošanas uzraudzītāja turpināja uzraudzīt ES tiesību aktu īstenošanu dalībvalstīs un sāka **pārkāpuma procedūras** gadījumos, kad ir pārkāpti ES tiesību akti. Komisija 2022. gada jūlijā vērsās Eiropas Savienības Tiesā pret Ungāriju saistībā ar valsts noteikumiem, kas diskriminē cilvēkus viņu seksuālās orientācijas un dzimtes

⁹⁵ Tematiskajā ziņojumā ir sniegta papildu informācija par konkrētām uzraudzības un novērtēšanas procedūrām, kas ir ieviestas visās analizētajās dalībvalstīs.

⁹⁶ [Guidelines for Strategies and Action Plans to Enhance LGBTIQ Equality](#) (2022. gada aprīlis).

⁹⁷ Kopumā, pamatojoties uz apspriešanos ar dalībvalstīm, pamatnostādnes tiek uzskatītas par svarīgu politikas instrumentu, kas sniedz pievienoto vērtību dažādu ieinteresēto personu darbam. Galvenie rezultāti, kas gūti, apspriežoties ar dalībvalstīm par valsts rīcības plāniem, ir sīkāk aprakstīti kopsavilkuma ziņojumā, kas pieejams vietnē https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_en.

identitātes dēļ⁹⁸. Ungārijas likums aizliedz vai ierobežo nepilngadīgu personu piekļuvi saturam, kas “veicina vai attēlo”, ko tas dēvē par “atšķirību no pašidentitātes, kas atbilst dzimumam dzimšanas brīdī, dzimuma maiņai vai homoseksualitātei”. Komisija uzskatīja, ka likums pārkāpj vairākus ES noteikumus – gan vienotā tirgus noteikumus, gan indivīdu, jo īpaši LGBTIK personu, pamattiesības, kā arī kopīgās vērtības, kas ir ES pamatā. Prasība Tiesā tika iesniegta 2022. gada decembrī⁹⁹.

2019.–2020. gadā aptuveni 197 vietējās un reģionālās pašvaldības Polijā pieņēma rezolūcijas, kuru mērķis bija aizsargāt ģimenes un bērnus no “LGBT ideoloģijas”, un pasludināja vietējās teritorijas par “no LGBT brīvām zonām”. Komisija 2021. gada jūlijā sāka pārkāpuma procedūru, jo Polija nebija pienācīgi atbildējusi uz Komisijas informācijas pieprasījumu par šādu zonu būtību un ietekmi. Komisija 2023. gada janvārī slēdza pārkāpuma procedūru, jo Polijas iestādes kopš tā laika ir sniegušas pieprasīto informāciju.

VI) Secinājums

LGBTIK līdztiesības stratēģijas īstenošana pozitīvi ietekmē LGBTIK stāvokli Eiropā. Tā palīdz integrēt LGBTIK līdztiesību dažādās politikas jomās ar interseksionālu perspektīvu.

Komisija turpinās cieši sadarboties ar dalībvalstīm un visām ieinteresētajām personām stratēģijas īstenošanā. Tā turpinās atbalstīt ES likumdevējus to centienos pieņemt vēl nepieņemtos tiesību aktu priekšlikumus LGBTIK līdztiesības jomā. Pildot Līgumu pareizas piemērošanas uzraudzītājas pienākumus, Komisija turpinās nodrošināt, ka tiek pareizi īstenoti un izpildīti ES tiesību akti, kas aizsargā LGBTIK tiesības.

Līdz šim 12 dalībvalstīs ir ieviestas valsts stratēģijas vai rīcības plāni. Lielākā daļa no tām atzīst, ka LGBTIK līdztiesības stratēģija sniedz pievienoto vērtību centieniem valsts līmenī daudzās dažādās jomās. Komisija turpinās mudināt dalībvalstis pieņemt valsts rīcības plānus LGBTIK līdztiesības stiprināšanai. Tiks stiprināta sadarbība ar dalībvalstīm, apmainoties ar labu praksi valstu rīcības plānu izstrādē un īstenošanā.

Visbeidzot, Komisija turpinās atbalstīt, tostarp ar ES finansējumu, pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbības un projektus saskaņā ar stratēģijā noteiktajiem mērķiem.

Lai gan ES un tās dalībvalstis ir guvušas ievērojamus panākumus, veidojot Savienību, kurā valda līdztiesība, vēl ir daudz darāmā, lai veidotu visiem labvēlīgu un vienlīdzīgu sabiedrību. Progress virzībā uz LGBTIK līdztiesību ir trausls un nav neatgriezenisks. Covid-19 krīze un

⁹⁸ [Commission refers Hungary to the Court of Justice of the EU \(europa.eu\)](https://european-courts.eu/commission-refers-hungary-to-the-court-of-justice-of-the-eu/).

⁹⁹ Prasība, kas celta 2022. gada 19. decembrī, [Eiropas Komisija/Ungārija](#), C-769/22 (OV C 54, 13.2.2023., 16. lpp.).

Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir padziļinājuši sabiedrības polarizāciju, arī LGBTIK tiesību jomā. Šī polarizācija apdraud grūtā darbā panākto progresu. Ir ļoti svarīgi, lai ES saglabātu modrību un turpinātu sadarboties ar dalībvalstīm, arī savā ārpolitikā, lai aizsargātu LGBTIK tiesības.

Politikas pamatnostādņēs nākamajai Eiropas Komisijai 2024.–2029. gadam¹⁰⁰ Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena paziņoja par atjauninātu LGBTIK līdztiesības stratēģiju, kas ir daļa no pašreizējiem centieniem veidot Savienību, kurā valda līdztiesība.

¹⁰⁰ [Politikas pamatnostādnes nākamajai Eiropas Komisijai \(2024–2029\).](#)